

Μαρτυρία Ανωνύμου μαχητού του 251 της Κερύνειας για τις μέρες του 1974 στην Κύπρο

20 Ιουλίου 1972

Κατατάχτηκα στην Εθνική Φρουρά στο Γ. Σ. Π. Λευκωσίας. Μας οδήγησαν στο ΚΕΝ Λάρνακος. Μία βδομάδα μετά μεταφέρθηκα στο ΚΕΝ Αμμοχώστου για τη βασική εκπαίδευση που διήρκησε 40 μέρες. Επιλέχτηκα στη συνέχεια για έφεδρος αξιωματικός. Μας μετέφεραν για εκπαίδευση στη ΣΕΑΠ (Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών Πεζικού) Λεμεσού. Έξι μήνες κράτησε η εκπαίδευση και στη συνέχεια με κράτησαν για έναν ακόμη μήνα για να εκπαιδευτώ και στα βαρέα όπλα πεζικού. Τοποθετήθηκα κατόπιν στο 251 Τ.Π. Διοικητής ο Ζιώγας Αθανάσιος ο οποίος ενοικίαζε το σπίτι μας. Θα έπρεπε να τοποθετηθώ στο Λόχο Υποστηρίξεως του τάγματος, αφού είχα εκπαιδευτεί στα βαρέα όπλα πεζικού. Επειδή όμως ο Θωμάς Πελεκάνος ΔΕΑ (Δόκιμος Έφεδρος Ανθυπολοχαγός) της σειράς μου δεν ανελάμβανε αξιωματικός εφοδιασμού και μεταφορών, ο κλήρος έπεσε σε μένα. Με φώναξε ο διοικητής και μου το ανακοίνωσε. Υπηρέτησα λοιπόν σαν αξιωματικός εφοδιασμού και μεταφορών μέχρι τον Ιούνιο του 1974 οπότε αντικαταστάθηκα από το Διονύσιο Καϊμακάμη. Στις 14 Ιουνίου 1974, μου χορηγήθηκε 35 ημερών άδεια.

15 Ιουλίου 1974

Είναι η 30ή μέρα της κανονικής μου άδειας. Στις 9:00 π.μ. ήμουν στο σπίτι με τη μητέρα και την αδερφή μου. Στο ραδιόφωνο ακούγαμε μουσική. Ξαφνικά σταμάτησε και σε λίγο άρχισαν εμβατήρια. Καταλάβαμε ότι επρόκειτο για πραξικόπημα κατά του Μακαρίου Γ'.

Ήρθε ο πατέρας μου από το μαγαζί και μαζί με τη Μαρία Κουνναμά πήγαμε στο διοικητήριο για να μεταβιβάσουμε το οικοπέδο που αγόρασε ο πατέρας μου από τη Μαρία στο όνομά μου. Μόλις φτάσαμε στο διοικητήριο τα γραφεία έκλιναν και οι υπάλληλοι έτρεχαν να φύγουν. Εκεί συναντήσαμε τους Κώστα Τζαβέλλα και Χριστάκη Παπακυπριανού οι οποίοι μου είπαν πως έπρεπε να παρουσιαστώ στο τάγμα.

Πήγα στο μαγαζί του πατέρα μου, απ' όπου τηλεφώνησα στο 251 Τ.Π. Μίλησα με το διοικητή Παύλο Κουρούπη αντισυνταγματάρχη πεζικού, ο οποίος μου είπε πως δεν ήταν ανάγκη να παρουσιαστώ στο τάγμα αλλά να περιμένω στο σπίτι. Επιβλήθηκε κατόπιν κατ' οίκον περιορισμός.

Κατά το μεσημέρι ήρθε στο σπίτι ο Λάκης Χριστοδούλου με τον Πανίκο Θεοδώρου και μου είπαν πως άκουσαν από τον Κυριάκο Κατσιάρτο ότι το εφεδρικό περικύκλωσε το 251 Τ.Π. Αρχισε μετά να κτυπά η καμπάνα της εκκλησίας του Αρχαγγέλου. Μαζεύτηκαν μερικοί οι οποίοι περιέρχονταν την πόλη καλώντας τον κόσμο να κατέλθει σε συλλαλητήριο. Μεταξύ αυτών ήταν ο Κυριάκος Κατσιάρτος, ο Θέος, ο Στρατής (πατέρας του Λάκη) με τις κόρες του, ο Σπύρος Αρρότης κ.ά. Κατευθύνθηκαν στη μητρόπολη. Το απόγευμα κλήθηκαν στις μονάδες τους από το ραδιόφωνο όλοι οι έφεδροι. Ο Τάσος Ασπρή, γαμβρός του Μουζομένου, ήταν ανήσυχος. Ήρθε ο Πέτρος ο δάσκαλος το απόγευμα και μου είπε να πάμε στο τάγμα. Ήταν έφεδρος αξιωματικός. Στην μητρόπολη προβλήθηκε ένοπλη αντίσταση. Εκεί πήγαν δύο άρματα και μία διμοιρία τυφεκιοφόρων με τους: Μανιάτη Αλέξανδρο ταγματάρχη πεζικού υποδιοικητή του τάγματος, Οικονομίδα Ιωάννη δόκιμο από τον Καραβά και Αχιλλέως Σταύρο δόκιμο στα άρματα.

Ο Μανιάτης καλούσε όσους ήταν στην μητρόπολη να παραδοθούν. Λέγεται ότι πυροβόλησαν κατά των στρατιωτών και τραυματίστηκε ο δόκιμος Αχιλλέως. Έριξαν με το άρμα στην γωνία της βεράντας της μητρόπολης και προξένησαν μικρές ζημιές. Στη συνέχεια παραδόθηκαν ο μητροπολίτης Γρηγόριος, ένας αρχιμανδρίτης και ένας διάκος τους οποίους οδήγησαν στο 251 Τ.Π. Τους περιόρισαν στο αναρρωτήριο του τάγματος.

Στη μητρόπολη μέσα ήταν σύμφωνα με πληροφορίες, ο αστυνόμος Δανός, από τον Άγιο Επίκτιτο, οι αδελφοί Οδυσσέως, ο Τούρβας, ο Τάτης, ο Πέτης (κλητήρας του νοσοκομείου), η αδερφή του Γιαννή του Κίτσιου, η Ξένια με την αδερφή της. Όπως με πληροφόρησε ο Ανδρέας Δανός γιος του αστυνόμου, συμμαθητής μου μέχρι την Γ' τάξη του

Γυμνασίου, ήταν και ο ίδιος μέσα στην μητρόπολη. Στη μητρόπολη πήγα κάποια από τις επόμενες μέρες.

16 - 19 Ιουλίου 1974

Περνούσα την ημέρα στο τάγμα ή ακολουθώντας το Land-Rover για εφοδιασμό των σημείων ελέγχου στην πόλη. Μία ή δύο φορές πήγα και στο φρουριο όπου είχαν τους κρατούμενους. Τα βράδια κοιμόμουν κάτω από τους ευκαλύπτους κοντά στο διοικητήριο. Στις 19 του μήνα ο Κώστας Τζαβέλλας, ο οποίος κυκλοφορούσε με το chevrolet της μητρόπολης, είχε ατύχημα και τραυματίστηκε ελαφρά στο πόδι. Επίσης τραυματίστηκε και ο Κίκκος του ΟΥΜΑ (Ουλαμός Μέσων Αρμάτων). Τη νύκτα της 19 κοιμηθήκαμε στο γραφείο του λόχου διοικήσεως.

20 Ιουλίου 1974

Χαράματα γύρω στις 4:30 μας ξύπνησε ο σκοπός για να αντικρίσουμε μακριά στον ορίζοντα τρία πλοία στην αρχή, τα οποία κατευθύνονταν προς την ακτή. Δεν πήραμε στα σοβαρά το θέμα. Ο Φώτος ο αδελφός μου, μου είπε αργότερα πως όλη τη νύκτα είχε μερική επιστράτευση και δεν κοιμήθηκε μοιράζοντας υλικά της διαχείρισης υλικού. Ήρθε επίσης ένα τάγμα μηχανικού. Έβαλα άρβυλα πήρα ένα στεν και τότε, στις 4:30-5:00 ακούστηκαν τα πρώτα αεροπλάνα. Την πρώτη βόμβα έριξαν ένα χιλιόμετρο ανοικτά του λιμανιού. Μετά άρχισαν το βομβαρδισμό του τάγματος. Καμία όμως βόμβα δεν έπεσε στο τάγμα. Οι στρατιώτες κινήθηκαν εκτός στρατοπέδου. Κατέβηκα κάτω προς στο διοικητήριο, στην αποθήκη πυρομαχικών του ανθυπολοχαγού Δήμου Τρύφωνος. Εκεί έφταναν συνεχώς έφεδροι και ζητούσαν όπλα, αλλά όπλα δεν υπήρχαν. Φορτώθηκε ένα φορτηγό με πυρομαχικά και με εντολή του ταγματάρχη Τσίτα κατευθύνθηκα προς Αγιο Γεώργιο για να συναντήσω τον ταγματάρχη Τσάκα στη διασταύρωση προς Τριμίθι. Δεν τον βρήκα και κατευθύνθηκα προς το Τριμίθι. Εκεί στην εκκλησία βρήκα τον ανθυπολοχαγό Ιωάννη Οικονομίδη ο οποίος μου είπε πως ο Διοικητής ήταν πιο πάνω μέσα στις ελιές. Προχώρησα από το δρόμο του σφαγείου και έφτασα στο Κάρμι μα το διοικητή δεν το βρήκα. Από την πλατεία του Καρμιού πήρα τηλέφωνο στο τάγμα και μου είπε ο Τσίτας πως ο διοικητής ήταν κάτω από το Τριμίθι. Επέστρεψα και τον βρήκα πράγματι κοντά στην Παναγία την Τριμιθκιώτισσα.

Ο διοικητής Παύλος Κουρούνης με έστειλε σε ένα ύψωμα δυτικά μαζί με μερικούς εφέδρους. Απ' εκεί βλέπαμε την απόβαση. Η θάλασσα στο Πέντε Μίλι ήταν γεμάτη αποβατικά μικρά και μεγάλα. Καθίσαμε σε ένα ξέφωτο διαμορφωμένο για οικοδομή και παρακολουθούσαμε. Μας αντιλήφθηκαν από τα πλοία και μας έριξαν ένα βλήμα που έσκασε λίγη απόσταση μπροστά μας. Φύγαμε αμέσως και κατεβήκαμε κάτω στον ποταμό. Τότε δεύτερο βλήμα έσκασε εκεί όπου καθόμασταν. Ανεβαίνοντας στην αντίπερα όχθη του ποταμού προς το Τριμίθι βρήκαμε τους χωρικούς και τον Παπά-Γιαννή.

Επιστρέψαμε στον διοικητή ο οποίος στη συνέχεια με έστειλε πιο κάτω στο λόχο διοικήσεως. Κάτω από το γεφύρι στον ποταμό συνάντησα τον ανθυπολοχαγό Θωμά Πελεκάνο με τον διαβιβαστή Ανδρέου από τον Καλοπαναγιώτη. Μετά από λίγο έδωσε ο διοικητής εντολή μέσω του ασυρμάτου προς τον ανθυπολοχαγό Οικονομίδη να στείλει δυο ΠΑΟ στον Αγιο Γεώργιο. Ο Οικονομίδης είπε στον Πελεκάνο να πάει, αλλ' αυτός αρνήθηκε. Στη συνέχεια απευθύνθηκε σε τρεις εφέδρους που ήταν στο λόχο του οι οποίοι και αυτοί αρνήθηκαν.

Στο τέλος απευθύνθηκε σε εμένα που δεν ήμουν στο λόχο του. Δεν σκέφτηκα να αρνηθώ. Με ένα Land-Rover και με τους: Δεκανέα Αντωνίου Θεοφάνη, στρατιώτες Χριστοφή Πολύκαρπο από τη Λάπηθο, Ιωάννου Σταύρο από την Αλάμπρα, Μιχαήλ Μιχαήλ και Χ' Δημητρίου Δημήτρη από το Δίκωμο, αφού βάλαμε πάνω στο Land-Rover τα δύο ΠΑΟ και βλήματα πήγαμε μέχρι το σπίτι του Βούρκου του μπακάλη, όπου το αυτοκίνητο μάς άφησε και προχωρήσαμε μέσα από το περιβόλι του Φέκκου. Μερικοί είπαν να κτυπήσουμε κατά μέτωπο από το φράκτη του περιβολιού. Όμως υπήρχε κίνδυνος να μας αντιληφθούν και να μας κτυπήσουν, γι' αυτό διαφώνησα και προχωρήσαμε δυτικά απέναντι από το δρόμο που οδηγεί προς τον Αγιο Φανούριο και το ξενοδοχείο "Καμάρες".

Μεταξύ δύο σπιτιών πίσω από μια ελιά και σε απόσταση 12-15 μέτρων από τον κεντρικό δρόμο τάχθηκε το ένα ΠΑΟ με σκοπευτή τον Πολύκαρπο Χριστοφή και γεμιστή το Μιχαήλ και εγώ δίπλα τους με τυφέκιο. Πίσω από το προς δυσμάς σπίτι τάχθηκε το δεύτερο ΠΑΟ με τους τρεις άλλους. Το σχέδιό μας ήταν να αφήσουμε να εμφανιστούν τα δύο πρώτα άρματα ούτως ώστε το ένα ΠΑΟ να κτυπήσει το πρώτο και το άλλο να κτυπήσει το δεύτερο. Ανοιξαν τα κιβώτια των εκρηκτικών βλημάτων και διαπίστωσαν τότε ότι τα βλήματα δεν ήταν αντιαρματικά, αλλά κατά προσωπικού και καπνογόνα.

Ενώ όλη η περιοχή έχει ελαιόδεντρα το χωράφι που ήταν πίσω μας ήταν χέρσο για να μας παρείχε έστω λίγη κάλυψη για να φύγουμε. Δεν είχαμε χρόνο όμως να επιλέξουμε άλλη θέση. Σε λίγο πέρασε ένα αυτοκίνητο (μάλλον ήταν ο Χρίστος Καρεφυλλίδης του Ανδρέα) γεμάτο να τρέχει προς Αγιο Γεώργιο. Ακολουθώντας ένα άρμα δικό μας T-34 από μακριά έκανε αισθητή την παρουσία του με το θόρυβό του, κατευθυνόμενο και αυτό προς Αγιο Γεώργιο.

Δεν άργησαν να ακουστούν και τα τουρκικά άρματα M-48 χωρίς διακριτικά και σχεδόν αθόρυβα. Μόλις πρόβαλε το πρώτο μπροστά από το σπίτι, σε απόσταση από μας 12-15 μέτρα, ο Χριστοφή Πολύκαρπος έριξε το πρώτο βλήμα πάνω στην ερπύστρια. Αμέσως το άρμα σταμάτησε. Τότε έριξα με το τυφέκιο Νο4 κατά του πολυβολητή που ήταν ακάλυπτος πάνω από τη θυρίδα του άρματος 4-5 σφαίρες. Έπεσε αμέσως μέσα στο άρμα. Στη συνέχεια έβαλα κατά του πολυβολητή του δευτέρου άρματος που φαινόταν από την αριστερή πλευρά του σπιτιού. Στο μεταξύ ο Χριστοφή Πολύκαρπος και ο Ιωάννου Σταύρος από την Αλάμπρα, έριξαν 5-6 βλήματα στο πρώτο άρμα. Ακινητοποιήθηκε ο πυργίσκος. Ευτύχημα είναι που δε μας αντιλήφθηκαν οι πολυβολητές, γιατί το δεύτερο άρμα έστριψε το πυροβόλο του προς βορρά, στην αντίθετη κατεύθυνση απ' όπου ήμασταν εμείς, και έβαλε κατά μιας διώροφης κατοικίας, σαν πύργος που είναι, στο δρόμο προς Αγιο Φανούριο. Τους παραπλάνησε καθώς φαίνεται η ηχώ.

Όταν τα άρματα έκαναν προς τα πίσω, τρέξαμε στο σπίτι του αστυφύλακα Γιαννάκη Διαουρή. Έριξα τρεις πυροβολισμούς στην κλειδαριά της κουζίνας και την άνοιξα. Έβαλαν τα ΠΑΟ κάτω από το κρεβάτι του νοτιοανατολικού υπνοδωματίου. Μπήκαν οι δύο στο ένα υπνοδωμάτιο, οι άλλοι τρεις στο άλλο και εγώ στη κουζίνα, πίσω από το ψυγείο με το πιστόλι στο χέρι. Νομίζαμε ότι έφτασε το τέλος μας. Περιμέναμε τους Τούρκους να μπουν μέσα, να σκοτώσουμε όσους σκοτώσουμε και να τελειώσουμε και εμείς. Η αγωνία ήταν μεγάλη. Μάταια όμως περιμέναμε γιατί οι Τούρκοι φοβήθηκαν και στράφηκαν πίσω. Ακούγονταν συνέχεια ριπές και βομβαρδισμοί. Μετά από αρκετή ώρα, πήγα στο δωμάτιο και είδα το πάτωμα βρεγμένο σαν να έριξαν νερό. Βλέπω τον Πολύκαρπο Χριστοφή να βγάζει μια πετσέτα και να την στύβει. Ήταν ιδρώτας. Καθίσαμε τώρα όλοι μέσα στο υπνοδωμάτιο.

Προσέχαμε να μην κάνουμε καθόλου θόρυβο. Κάποιος πήγε στην κουζίνα και έφερε ότι βρήκε. Πεπόνι, καρπούζι, χαλούμι, λίγο ψωμί ξερό και ένα γιαούρτι που ήταν ξινό. Πεινούσαμε αλλά μας ήταν δύσκολο να φάμε. Δεν πήγαινε η μπουκιά κάτω. Μπουκιά και νερό. Έπρεπε κάτι να φάμε για να κρατήσουμε. Η σκέψη μου ήταν να φύγουμε τη νύχτα. Να πάμε κάτω στη θάλασσα και να ακολουθήσουμε τη βραχώδη παραλία. Νομίζαμε ότι είχαμε περικυκλωθεί από τους Τούρκους. Όμως οι ασταμάτητες ριπές το βράδυ μας φόβισαν και δεν το κουνήσαμε. Πέρασαμε έτσι ένα 24ωρο. Από το ένα μεσημέρι μέχρι το επόμενο. Αντιλήφθηκα ότι τα μαλλιά μου είχαν γεμίσει πίσσα από το κράνος. Ήταν δε και αρκετά μεγάλα γιατί ήμουν ένα μήνα άδεια. Αναγκάστηκα με ένα ψαλίδι να τα κόψω μόνος μου. Για να αποπατήσουμε δεν πηγαίναμε στην τουαλέτα γιατί φοβόμαστε. Είχαν σπάσει τα τζάμια. Πήραμε λοιπόν ένα κουβά και τον βάλαμε στη γωνιά του δωματίου. Κανονίσαμε ώρες για σκοπιά αν και οι περισσότεροι μας δεν μπορούσαμε να κλείσουμε μάτι. Κάποιος πάντως απ' όλους ροχάλιζε.

21 Ιουλίου 1974, Κυριακή.

Ξημερώνοντας ήταν πιο ήρεμα τα πράγματα. Κοιτάξαμε από τις χαραμάδες του παραθύρου έξω και διαπιστώσαμε ότι είχε πολύ νερό. Κατά τη διάρκεια της νύχτας είχαν πυροβολήσει στη δεξαμενή που ήταν στην ταράτσα του σπιτιού και τούτη άδειασε. Τα παράθυρα του διπλανού σπιτιού ήταν ανοιχτά. Πόσο τυχεροί ήμασταν σκεφτήκαμε. Κατά το μεσημέρι ακούσαμε φωνές. Δεν ξεχωρίζαμε αν ήταν Έλληνες ή Τούρκοι. Όταν πλησίασαν στο σπίτι καταλάβαμε πως μιλούσαν ελληνικά. Με προφυλάξεις μήπως μας πάρουν για Τούρκους, βγήκαμε. Ήταν ένα τάγμα διάλυσης, εφέδρων. Στο δρόμο ήταν ένα LAND-ROVER με ένα

ΠΑΟ 106 mm πάνω, χωρίς άνδρες. Του βάλαμε με το δικό μας, αλλά δεν το πετύχαμε. Κατόπιν έφτασε η αεροπορία. Έριξε μια βόμβα 150 m από μας, στο χωράφι που ήταν ακάλυπτο. Με το Χριστοφή Πολύκαρπο ξεκινήσαμε να ειδοποιήσουμε το τάγμα μας, το 251 Τ.Π. να μας στείλουν βλήματα εκρηκτικά αντιαρματικά. Πήγαμε στο σπίτι του Φέκκου να κάνουμε τηλέφωνο στο τάγμα μήπως βρισκόταν κάποιος. Τα κεραμίδια του σπιτιού είχαν δεχτεί βλήματα άρματος και ήταν σπασμένα. Μπήκαμε στο σπίτι που ήταν ανοιχτό, κάναμε ένα έλεγχο μα δεν ήταν κανείς.

Πήρα τηλέφωνο, αλλά δεν απαντούσε κανείς. Έξω στην αυλή ήταν και άλλοι έφεδροι από τις φωνές των οποίων οι νοικοκυραίοι που ήταν στο υπόγειο βγήκαν τρέμοντας να δουν τι γίνεται. Ήταν ο Φέκκος και η μητέρα του. Εμείς πήραμε το δρόμο για το Τριμίθι με τα πόδια. Στο δρόμο συναντήσαμε γυναικόπαιδα μέσα στα χωράφια τρομοκρατημένα. Μας είπαν πως τους ειδοποίησε η πολιτική άμυνα να πάνε στο Πέλλαπαϊς. Τους προτρέψαμε να φύγουν. Πιο πέρα μέσα στα λεμονόδεντρα συναντήσαμε έναν έφεδρο τρομοκρατημένο. Μας νόμιζε για τούρκους και μας πρόταξε το όπλο του. Τον πλησιάσαμε, αλλά από το φόβο του δεν μπορούσε να αρθρώσει λέξη. Προχωρήσαμε. Φτάσαμε σε μια μάντρα κάτω από την Παναγία την Τριμιθκιώτισσα. Ψάξαμε για νερό για να χορτάσουμε τη δίψα μας. Δε βρήκαμε γι' αυτό σκύψαμε και ήπιαμε απ' όπου έπιναν και τα πρόβατα.

Λίγο πριν την εκκλησία βρήκαμε κάτω από μια ελιά, πυρομαχικά του βίκερ καλυμμένα με μερικά κλαδιά. Προχωρήσαμε για να βρούμε το 251 Τ. Π. εκεί όπου τους αφήσαμε, αλλά δεν ήταν κανείς. Επιστρέψαμε προς τον Άγιο Γεώργιο. Συναντήσαμε μέσα στις λεμονιές εφένδρους του 301 ΤΕ υπό το λοχαγό Φωτιάδη. Μας μίλησαν για πέντε άτομα που πήγαν να κτυπήσουν τα άρματα με δύο ΠΑΟ τους οποίους σκότωσαν οι Τούρκοι. Μας είχαν για δηλαδή για σκοτωμένους. Εδώ συναντήθηκα και με τον ξάδελφό μου Ανδρέα Κλωνάρη, ο οποίος καταγράφηκε στον κατάλογο των αγνοουμένων και στη συνέχεια των φονευθέντων. Το κενοτάφιό του βρίσκεται στην Τύμβο της Μακεδονίτισσας.

Μετά πήγαμε στο σπίτι του Λαμπρίδη όπου ήταν η μητέρα του με τις δύο του αδελφές. Μας περιποιήθηκαν, πολύ καλοί άνθρωποι. Μας έφεραν ότι είχαν και δεν είχαν για να φάμε. Στη συνέχεια πήγαμε για να συναντήσουμε το λοχαγό Φωτιάδη. Του είπαμε τα καθέκαστα. Μας κράτησε, γιατί όπως μας είπε είχε και άλλους του 251. Ήταν και ο ανθυπολοχαγός Γρηγοριάδης. Κοιμηθήκαμε κάτω από μια χαρουπιά. Όλο το βουνό καιγόταν.

22 Ιουλίου 1974, Δευτέρα

Ξυπνήσαμε πρωί πρωί και αφού πλυθήκαμε σ' ένα πηγάδι διπλανού σπιτιού. Ο λοχαγός έταξε τους άνδρες σε μια γραμμή για να αντιμετωπίσουμε δήθεν του Τούρκους. Μείναμε αρκετή ώρα εκεί. Οι πυροβολισμοί και οι βόμβες ήταν συνεχείς. Κατόπιν συγκεντρωθήκαμε κάτω από τις λεμονιές. Χώρισε ο λοχαγός του στρατιώτες, εφένδρους ως επί το πλείστον, σε ομάδες. Κάποιος αγγελιοφόρος ήρθε και τον ειδοποίησε να πάει να συναντηθεί με κάποιο συνταγματάρχη. Οι έφεδροι άρχισαν να το διαλύουν. Αρχισαν φωνές και ξεκίνησαν μόνοι τους για την Κερύνεια. Όταν επέστρεψε ο λοχαγός προσπάθησε να τους μαζέψει. Μας είπε πως οι ΛΟΚ που κρατούσαν από το δρόμο προς τη θάλασσα έβαλαν κατά τους Τούρκους οι οποίοι άρχισαν να οπισθοχωρούν. Μας χώρισε και πάλιν σε ομάδες και μας έδωσε εντολή να κινηθούμε και εμείς παράλληλα με τα ΛΟΚ προς Πέντε Μίλι. Έβαζαν οι Τούρκοι από τα πλοία, τ' αεροπλάνα, τ' άρματα, έβαζε και το δικό μας πυροβολικό. Τι να πω, ήταν πραγματική κόλαση. Τα πλοία κινούνταν προς δυσμάς και πολύ κοντά στην παραλία. Ξαφνικά έκαμαν στροφή και κινούνταν τώρα προς Κερύνεια.

Βρισκόμαστε τώρα δυτικά του Αγίου Γεωργίου. Είχαμε ένα ασύρματο με τον οποίο επικοινωνούσαμε με το λοχαγό αλλά χάσαμε επαφή. Περιμέναμε αρκετή ώρα ακροβολισμένοι. Τα άρματα ακούγονταν στο δρόμο. Πιστέψαμε πως τα ΛΟΚ άρχισαν οπισθοχώρηση προς Κερύνεια. Αρχίσαμε και εμείς να κινούμαστε προς την Κερύνεια πιστεύοντας πως θα συναντήσουμε το λοχαγό Φωτιάδη. Τα αεροπλάνα ασταμάτητα μυδραλιοβολούσαν και τα πλοία κανονιοβολούσαν. Κατά την οπισθοχώρηση πήγαμε πολύ βορειότερα απ' ότι έπρεπε. Έτσι δεν περάσαμε από το μέρος που αφήσαμε το Φωτιάδη. Καθήσαμε σε ένα σπίτι στο δρόμο που οδηγεί από το βενζινάδικο του Αγίου Γεωργίου, στο εργοστάσιο του Μαυρουδής. Δύο άτομα που πήγαν για να βρουν το λοχαγό δεν τον βρήκαν. Τα άρματα συνεχώς ακούγονταν στο δρόμο προς Κερύνεια. Συνεχίσαμε προς Κερύνεια.

Αφού περπατήσαμε φτάσαμε σε έναν αμπελώνα δίπλα στο φυλάκιο 115. Εκεί μερικοί με αρχηγό το Λευτέρη τον έφεδρο ανθυπολοχαγό θέλησαν να επιστρέψουν και να ακολουθήσουν τη διαδρομή Τριμίθι, Κάρμι, Πενταδάκτυλο. Οι υπόλοιποι συνεχίσαμε προς Κερύνεια, πεινασμένοι, διψασμένοι, ταλαιπωρημένοι. Είμαστε περί τα δέκα άτομα. Φτάσαμε στο λεμονόκηπο πάνω από του Σακκά. Εκεί βρήκαμε αρκετούς άνδρες των ΛΟΚ και εφέδρους υπό το λοχαγό των ΛΟΚ Κατούντα. Ρώτησε αν ήξερε κάποιος τη διαδρομή προς Κερύνεια. Ήμουν ο μοναδικός Κερυνειώτης. Ήταν και γιος του Νικολή του ποδηλατά που όμως δεν ήξερε. Στο δρόμο εν τω μεταξύ που απείχε από μας 300 μέτρα κινούνταν άρματα και οχήματα τα οποία βλέπαμε. Έδειξα στο λοχαγό το δρομολόγιο και με έστειλε στην εμπροσθοφυλακή.

Κινούμαστε ελιά ελιά έρπιν, σκυφτοί ή βαρελάκια. Η άποψη μου ήταν να κινηθούμε μακριά από το δρόμο, αλλά στο μεταξύ είχαν πάει μερικοί ΛΟΚ προς το δρόμο. Μόλις βγήκα από τα λεμονόδεντρα, στη δεύτερη κιάλας ελιά, νάσου ένας τούρκος στρατιώτης ερχόταν προς το μέρος μου με τα χέρια υψωμένα και ματωμένα φοβισμένος κακομοίρης και κοκαλιάρης χωρίς όπλο και διακριτικά με μαλλιά μικρά ίσα με το γένι του. Φορούσε στολή και παπούτσια αμερικάνικα. Όταν μας πλησίασε στα δέκα μέτρα φώναξε "κομάντος!". Προχώρησε προς το μέρος του λοχαγού, γονάτισε και έπεσε κάτω. Ξανασηκώθηκε και τότε ο λοχαγός του τράβηξε μια ριπή, οπότε σωριάστηκε κάτω. Μαζί με τον αδερφό του Χριστοφή Πολυκάρπου από τη Λάπηθο, τον τραβήξαμε πιο πίσω σε κάτι θάμνους. Στη συνέχεια προχώρησα προς ΒΑ και έγνεψα στους ΛΟΚ να έρθουν προς τα πάνω. (Είμαστε πάνω από τις αποθήκες του Λανίτη).

Ο λοχαγός πήγε και αυτός προς τα κάτω, προς το δρόμο. Πήγα και εγώ. Είχε εκεί ένα λάκκο και είμαστε μέσα 6-7 άτομα. Στο δρόμο, εκεί που είναι ο χωματόδρομος του DUDDLEY-COURT, και πάνω από ένα γεφυράκι ήταν ένα τουρκικό άρμα, ένα τζίπ και 2-3 τούρκοι. Κοίταξαν στο μέρος μας. Μείναμε ακίνητοι μέχρι που έστρεψαν την προσοχή τους αλλού. Μετά φάνηκαν από τις αποθήκες του Λανίτη να έρχονται προς τα πάνω 2-3 άτομα. Κόπηκε η αναπνοή μας. Γρήγορα όμως καταλάβαμε πως ήταν Έλληνες. Τους γνώσαμε να κινούνται καλυμμένοι, αλλ' αυτοί δε χαμπάριαζαν. Ο λοχαγός μου είπε να ξεκινήσω προς τα πάνω και να πω και στους υπόλοιπους να με ακολουθήσουν. Έτσι κι έγινε. Προχωρώντας μου φωνάζει ένας ΛΟΚ "να ένας δρόμος". Κατάλαβα πως ήταν ο δρόμος για το Τέμπλος. Το διαβήκαμε και κατεβήκαμε στον ποταμό. Τους είπα να προχωρήσουμε, αλλά αυτοί περίμεναν το λοχαγό.

Εγώ ανέβηκα στην άλλη όχθη με σκοπό να κατεβώ σε ένα διπλανό ποταμό, ο οποίος οδηγούσε στα οικόπεδα πάνω από τον Πράξανδρο όπου και ήταν ο στόχος μας να φτάσουμε. Όταν βγήκα πάνω από τον ποταμό, κοίταξα γύρω και δεν είδα τίποτε. Κάθισα λίγο κάτω από μια χαρουπιά και τους περίμενα. Αυτοί όμως καθυστερούσαν. Γι' αυτό επέστρεψα και εγώ. Όταν έφτασε ο λοχαγός του είπε κάποιος άλλος να προχωρήσουμε προς τα πάνω 150 μέτρα και μετά να βγούμε. Εγώ δε μίλησα. Προχώρησα μπροστά μαζί με ένα ΛΟΚ με πολλές προφυλάξεις. Η δίψα και η πείνα μας ήταν μεγάλη. Σε μια καμπή του ποταμού μου λέει ο ΛΟΚ: "σταμάτα". Δεν αντιλήφθηκα τίποτε. Ακούω όμως μέσα σε κάτι σκίνους που ήταν μπροστά μας, "εντάξει ρε παιδιά, εντάξει". Βλέπω μετά κάτι άρβυλα και βγαίνει μέσα από τους σκίνους ο Κονναρής, ο ασυρματιστής του τάγματός μας, του 251 Τ. Π., φανερά ταραγμένος. Με αγκάλιασε και φώναζε: "ο Λουκάς, ο Λουκάς". Τότε ο λοχαγός ο Κατούντας του άστραψε μια σφαλιάρα και του λέει: "πάψε, γύρω μας είναι Τούρκοι".

Κατόπιν μέσα από το θάμνο βγήκε και ο Κόκκινος, ο Μπλέτσας ο ανθυπολοχαγός, ο διοικητής ο αντισυνταγματάρχης Παύλος Κουρούλης, ο Λεφτέρης ο οδηγός από τη Λάπηθο. Ήταν όλοι τρομοκρατημένοι, χλωμοί και ταλαιπωρημένοι. Συνεχίσαμε την πορεία προς το βουνό μέσα από τον ποταμό. Όταν προχωρήσαμε αρκετά, ο λοχαγός είπε να πάνε δύο μπροστά για ανίχνευση. Πήγε ένας ΛΟΚ και ο αδελφός του Χριστοφή Πολυκάρπου. Τους είδαν οι τούρκοι και τους έριξαν με αυτόματα. Τραυματίστηκε στο χέρι ο αδελφός του Χριστοφή. Έντρομοι τότε κάναμε προς τα πίσω. Στη συνέχεια διέταξε ο λοχαγός πέντε άνδρες των ΛΟΚ να προχωρήσουν για ανίχνευση πάλι, μεταξύ των οποίων και ο γιος του Νικολή του ποδηλατά. Σε λίγο ακούμε μια ομοβροντία των τουρκικών όπλων. Αρχισαν οι Τούρκοι να κατεβαίνουν από το βουνό και συνάντησαν τους πέντε ΛΟΚ. Έλαβαν οι ΛΟΚ θέση μάχης δυτικά του ποταμού και οι Τούρκοι ανατολικά. Απείχαν από το ποτάμι όχι πάνω από 30 μέτρα και έβαζαν συνεχείς ριπές. Όλοι μέσα στο ποτάμι ήμασταν σιωπηλοί. Μια χειροβομβίδα και όλοι θα ήμασταν τελειωμένοι. Κατάλαβα πως η ζωή και ο θάνατος δεν ήταν πολύ μακριά. Στη

καρδιά μου επικρατούσε μια ηρεμία και περίμενα το τέλος. Κάποιες προσευχές ψιθύρισα νιώθοντας το θάνατο τόσο κοντά.

Ο Κατούντας μόλις αντιλήφθηκε τους Τούρκους πάνω από το ποτάμι, ζήτησε χειροβομβίδες. Είχαμε μερικές και του τις δώσαμε. Αρχισε να τις ρίχνει και μας φώναζε να βγούμε και να λάβουμε θέσεις μάχης. Εγώ μαζί με δύο άλλους, ένα ΛΟΚ και έναν έφεδρο, ανεβήκαμε και λάβαμε θέσεις σε κάτι ελιές. Βάζαμε κατά των Τούρκων για να καλύψουμε και την έξοδο των υπολοίπων. Δε βγήκε όμως κανείς, παρά το ότι ο Κατούντας φώναζε. Έριξα εκεί τις δύο από τις τρεις σφαιροθήκες του στεν που είχα. Στη διπλανή μου χαρουπιά, ο ΛΟΚατζής που βγήκε και αυτός έξω, τραυματίστηκε στο πόδι· έχασε τη ψυχραιμία του και φώναζε: "σκοτώστε με σκοτώστε με αδέλφια". Στο τέλος φώναζε: "ΖΗΤΩ Η ΕΛΛΑΔΑ" τράβηξε μια ριπή στο στήθος και έμεινε εκεί.

Μετά το συμβάν αυτό στράφηκα πίσω προς τον Αγιο Γεώργιο πάλι μαζί με άλλους δύο. Ο ένας ΛΟΚ, ο Μύρτος και ο άλλος έφεδρος ΛΟΚ παντρεμένος και με δυο παιδιά, μάλλον από τον Αγ. Αμβρόσιο. Το βάλαμε στα πόδια. Πέρασαμε κάτω από τα πολυβολεία του Τέμπλους και φτάσαμε σε μια δεξαμενή. Εκεί ήπιαμε αρκετό μαύρο νερό. Συναντηθήκαμε με άλλους εφτά, μεταξύ των οποίων και ο Σάββας από το Πέλλαπαϊς. Κινηθήκαμε προς Αγ. Γεώργιο και τον πέρασαμε. Εκεί στα "Παλιάμπελα" από πάνω είχε φυλάκιο τουρκικό. Ξαφνικά πέρασε από μπροστά μας ένα τούρκικο τζιπ. Προχωρήσαμε σιγά-σιγά και ξεφύγαμε. Κρατούσαμε ένα δυο καρπούζια. Προχωρήσαμε διψασμένοι και νηστικοί και βρήκαμε στρατιώτες που δεν ξέραμε αν ήταν τούρκοι ή έλληνες. Μας έβαλαν. Αρχίσαμε και πάλιν να τρέχουμε. Κόπηκαν τα πόδια μας ανεβαίνοντας το βουνό.

Όταν φτάσαμε πίσω από ένα ύψωμα καθίσαμε, βγάλαμε τα άρβυλα για 5-6 λεπτά. Είδαμε ένα χωριό που νομίσουμε για τον Παλιόσοφο. Απ' εκεί ήξερε ο Σάββας να μας οδηγήσει στον Πενταδάκτυλο. Το βουνό εν τω μεταξύ καιγόταν. Σε λίγο νύχτωσε. Χάσαμε και το χωριό και βλέπαμε μόνο τις φωτιές. Προχωρήσαμε με φόβο μήπως και μπήκαν τούρκοι μέσα στο χωριό. Είχαμε εξαντληθεί. Μετά από αρκετό δρόμο, φτάσαμε σε δυο σπίτια. Μπήκαμε μέσα και φάγαμε ότι βρήκαμε. Νερό δεν είχε. Ξαποστάσαμε για λίγο. Ο έφεδρος ΛΟΚατζής μας πίεζε να φύγουμε. 11.30 το βράδυ ξεκινήσαμε πάλι προς δυσμάς και χωρίς να ξέρουμε που έβγαινε ο δρόμος. Τυχαία κατεβήκαμε στο χωριό. Κτυπήσαμε μια πόρτα. Απάντησε κάποιος που ήταν ελαφρόμυαλος. "μη φοβάστε" μας λέει, "είμαι εγώ". Βγήκε από το παράθυρο και άρχισε να μιλά. Ήταν κάποιος Αποστόλης γύρω στα 60. Τον αναγνώρισε ο έφεδρος ΛΟΚατζής. Τον καταφέραμε να μας οδηγήσει προς την κορυφογραμμή του Πενταδάκτυλου. Μας οδήγησε πρώτα σε μια πηγή και ήπιαμε νερό. Κάπνισαν και ένα τσιγάρο. (Μαζί μας ήταν και ο Χριστοφή Χρίστος). Σιγά σιγά ανεβαίναμε στον Πενταδάκτυλο και καθίσαμε. Είδαμε απ' εκεί τη Κερύνεια. Ο Αποστόλης επέστρεψε στο χωριό αφού μας έδειξε το μονοπάτι και μας είπε πως σε κανένα μίλι θα συναντούσαμε μια αποθήκη όπου έβαζαν ελιές. Εκεί θα βγάζαμε τη νύκτα για να μη φτάσουμε στις δικές μας γραμμές και μας νομίσουν για τούρκους. Ήταν 2.30 της Τρίτης 23 Ιουλίου 1974.

Στις 4.30, πρωί πρωί, μας ξυπνά ο έφεδρος. Έγινε μια μικροσυζήτηση για την ώρα αναχώρησης. Ήταν ιδιαίτερα ανήσυχος, γιατί όπως έλεγε σκεφτόταν τα παιδιά του. Τα πόδια μας ήταν μούδιασμένα. Ξεκινήσαμε. Φτάσαμε στην 182 μοίρα πυροβολικού που είχε το στρατόπεδο στο Βόσπορο. Εκεί συνάντησα τους Αγη Ελισσαίο, Στέλιο Μορφάκη, Γεώργιο Γεωργίου, Ανδρέα Κτωρίδη. Μας έδωσαν να φάμε κονσέρβες και ήπιαμε νερό. Πιο κάτω ήταν μια πηγή. Ήταν ο Αγ. Παύλος. Πήγαμε ήπιαμε νερό και πλυθήκαμε. Εκεί ήταν το σπίτι του θείου του Χριστοφή. Φάγαμε πουρνέλλες και ξαποστάσαμε μέχρι το μεσημέρι. Πάνω εκεί ήταν και ένας γάιδαρος τραυματισμένος. Τα αεροπλάνα βομβάρδισαν πάνω εκεί. Βλήθηκαν όλα τα αυτοκίνητα του πυροβολικού. Από δύο βόμβες είχαν ανοιχτεί δυο τεράστιοι λάκκοι. Σκοτώθηκαν δυο άνδρες του πυροβολικού. Το απόγευμα κινήσαμε για τον 3ο λόχο ΠΖ του 251 Τ. Π. που ήταν πιο πάνω. Εκεί συνάντησα και τον αδελφό μου το Φώτο για τον οποίο μέχρι στιγμής δε γνώριζα τίποτε. Απ' εκεί είδαμε και την πεδιάδα της Μεσαορίας.

Φορτηγά ήρθαν και μας κατέβασαν στον Αγ. Ερμόλαο, όπου ήταν αξιωματικοί που μας ανασυγκρότησαν και μας έστειλαν δυτικά του χωριού για να ξεκουραστούμε το βράδυ. Το κρύο ήταν τσουχερό. Δεν είχαμε ούτε μια κουβέρτα. Φτιάξαμε τους χώρους όπου θα μέναμε, κοντά σε κάτι καλαμιές. Λοχαγός ήταν ο Τζίτζας. Εγώ ήμουν διμοιρίτης της πρώτης διμοιρίας. Στις 21.30 ήρθαν φορτηγά και μας πήγαν στο Γερόλακκο, ενίσχυση του 216 Τ. Π. Ο Φώτος

παρέμεινε. Ηθικό καταρρακωμένο. Βγάλαμε τη νύκτα σε μια ημιτελή οικοδομή. Όλη τη νύχτα δεν κοιμηθήκαμε από το κρύο.

24 Ιουλίου 1974 Τετάρτη

Όλη μέρα μείναμε εκεί. Το απόγευμα μας πήγαν στον Αγ. Βασίλειο. Μείναμε στο σχολείο. Εκεί πλυθήκαμε, ξυριστήκαμε, καθαρίσαμε. Ο ανεπανάληπτος υπολοχαγός Τζιτζας άρχισε τις ανοησίες του για εκπαίδευση και πειθαρχία.

25 Ιουλίου 1974 Πέμπτη

Μείναμε στον Αγ. Βασίλειο. Κάναμε και ένα μπάνιο στο ύπαιθρο.

26 Ιουλίου 1974 Παρασκευή

Το πρωί ξεκινήσαμε για Σκυλλούρα πεζοί. Στο δρόμο ήρθαν φορτηγά και μας μετέφεραν στο τουρκικό σχολείο. Το βράδυ πεζοὺς μας οδήγησαν στον Αγ. Ερμόλαο για ενίσχυση. Κοιμηθήκαμε με το Φώτο. Είχα μια κουβέρτα που πήρα από τη Σκυλλούρα και σκεπαστήκαμε. Όλη τη νύχτα οι Τούρκοι δεν σταμάτησαν τις βολές.

27 Ιουλίου 1974 Σάββατο

Πρωί πρωί, πριν ξημερώσει πήραμε το δρόμο του γυρισμού. Μας θέριζε η πείνα και η δίψα.

28 Ιουλίου 1974 Κυριακή

Πρωί πρωί μας πήραν και πάλιν μπροστά. Μετά λίγες ώρες οι Τούρκοι άρχισαν να μας βάλλουν με όλμους και με τα πυροβόλα των αρμάτων. Χωρίς να μπορούμε να αντισταθούμε αρχίσαμε υποχώρηση προς Αγ. Μαρίνα της Σκυλλούρας. Ο δρόμος ατέλειωτος. Πείνα, δίψα. Φτάσαμε κάποτε. Οι χωρικοί μας έφεραν και φάγαμε. Πήγε αυτοκίνητο και έφερε τον Τζιτζα που έμεινε πίσω. Καθίσαμε στο σχολείο. Ήρθαν άνδρες των UN και μας είπαν να φύγουμε προς Φιλιά όπου ήταν και άλλοι στρατιώτες. Δε φύγαμε. Την αράξαμε κάτω από μερικά δέντρα μέχρι το βράδυ, οπότε κοιμηθήκαμε μέσα στις ποκαλάμες. Ήταν το καλύτερο βράδυ.

29 Ιουλίου 1974 Δευτέρα

Το πρωί ήρθε και ο Φώτος, από τον Αγ. Ερμόλαο όπου έμεινε το βράδυ. Από εδώ μας οδήγησαν και πάλιν στη Σκυλλούρα. Μείναμε 2-3 μέρες και μετά μας πήγαν στη Λευκωσία, πίσω από το Προεδρικό Μέγαρο στο 9ο Τ. Σ. Διοικητής ο Κων/νος Γρηγοριάδης Τχης ΠΖ, πρώην υποδιοικητής στο 251 ΤΠ. Ανέθεσε τον εφοδιασμό σε μένα και τη διαχείριση στο Φώτο. Σε μια βδομάδα ετοιμαστήκαμε και μας έστειλαν στον Κουτσοβέντη. Κάθε μέρα πήγαινα στη Λευκωσία για εφοδιασμό και καύσιμα. Ο λόχος διοίκησης στρατοπέδευσε 4-5 μίλια πίσω από τον Κουτσοβέντη και στο δρόμο Λευκωσίας Κερύνειας κοντά στα λατομεία. Περνούσαμε πολύ ωραία. Είχαμε σκηνές.

13 Αυγούστου 1974 Τρίτη

Ακούσαμε από το ραδιόφωνο για το τελεσίγραφο της Τουρκίας. Ο μόνιμος ανθυπολοχαγός Μπουλούκος από τη Βασιλεία ζήτησε άδεια από το διοικητή και έφυγε.

14 Αυγούστου 1974 Τετάρτη

Πρωί πρωί μόλις ξυπνήσαμε, ακούσαμε τα αεροπλάνα. Σηκωθήκαμε και καλυφθήκαμε κάτω από τα δέντρα. Η επικοινωνία με το διοικητή απεκόπη αμέσως. Τα αεροπλάνα κτύπησαν πρώτα τους ΟΗΕδες οι οποίοι ευρίσκονταν στο δρόμο Λευκωσίας Κερύνειας, πάνω από μας. Συνεχώς μετά κτυπούσαν τον Κουτσοβέντη, Μια Μηλιά κλπ. Εγώ έτρεχα πάνω κάτω να μαζέψω τους στρατιώτες που είχαν διασκορπιστεί. Καθαρίσαμε και

βράσαμε πατάτες και λίγο ψάρι τηγανητό. Όλη μέρα πηγαινοέρχονταν τα αεροπλάνα. Κατά το μεσημέρι άρχισαν να οπισθοχωρούν οι δικοί μας, γιατί τα άρματα είχαν ήδη σπάσει τη γραμμή της Μιά Μηλιάς. Τα αεροπλάνα άρχισαν τώρα να κάνουν βυθίσεις πάνω από μας. Εμένα εκείνη τη στιγμή με έστειλε ο υπολοχαγός Λαβδαρίας με ένα φορτηγό στον Κουτσοβέντη να πάρω ένα πολυβόλο και όσους στρατιώτες οπισθοχωρούσαν.

Προχωρήσαμε 500 περίπου μέτρα οπότε συναντήσαμε το αυτοκίνητο που είχε σταλεί για να πάρει τους τραυματίες. Μας είπαν πως δεν μπορούσαμε να προχωρήσουμε γιατί επέστρεφαν τα τεθωρακισμένα μας. Κάναμε στροφή σ' ένα λατομείο και επιστρέψαμε. Όμως σε λίγο σταματήσαμε και πάλιν γιατί φοβηθήκαμε τα αεροπλάνα που συνεχώς πετούσαν από πάνω μας. Κατεβήκαμε να καλυφτούμε. Δεν έλεγαν όμως να σταματήσουν. Γι' αυτό μπήκαμε πάλι στο αυτοκίνητο και συνεχίσαμε. Μόλις όμως φτάσαμε στο ξέφωτο που ήταν ο λόχος, βυθίζεται ένα αεροπλάνο μυδραλιοβολώντας, άστοχα ευτυχώς. Ένα δεύτερο βυθίζεται και αφήνει μια βόμβα σ' ένα από τα λατομεία, καίγοντας τις εγκαταστάσεις και τα αυτοκίνητα. Πεταχτήκαμε κάτω από το αυτοκίνητο και τρέξαμε. Μα πού να καλυφτείς; Ήταν μια κόλαση το ηθικό μας έσπασε. Κάθε φορά που βυθιζόταν και ένα αεροπλάνο νομίζαμε πως ήταν το τέλος μας. Τρέξαμε κάτω από τα δέντρα.

Πέρασε αρκετή ώρα, μέχρι που ήρθε ο διοικητής Γρηγοριάδης Κων/νος Τχης ΠΖ. Ήταν πάρα πολύ θυμωμένος. Τόσο που δεν τον είχαμε δει ξανά έτσι. Μαζέψαμε όλα τα πράγματα, μπήκαμε στα αυτοκίνητα και ξεκινήσαμε με κατεύθυνση τη Χαλεύκα. Στο Κεφαλόβρυσο όμως της Κυθραίας σταματήσαμε, κατεβήκαμε από τ' αυτοκίνητα και λάβαμε θέσεις μάχης. Σιγά σιγά έφταναν και άλλοι πεζοί από το δρόμο Λευκωσίας Κερύνειας. Μερικοί έρχονταν από τη Κλεπίνη χωρίς να ξέρουν ότι οι Τούρκοι ήταν πολύ κοντά μας. Πήγαιναν τα αυτοκίνητα και τους μάζευαν. Μαζέψαμε αρκετούς. Αυτοί όλοι οφείλουν πολλά στο διοικητή μας. Όταν άρχισε να σουρουπώνει, μπήκαμε στα αυτοκίνητα και ξεκινήσαμε.

Ήμουν μέσα σε ένα βαν της SOFTEX, με οδηγό το Λέλλο από το Καϊμακλί. Τον αντικαθιστούσα στην οδήγηση, γιατί ήμασταν πάρα πολύ κουρασμένοι. Ο δρόμος ήταν ανώμαλος και προχωρούσαμε χωρίς φώτα. Στο δρόμο συναντούσαμε και άλλους. Η πομπή έγινε πολύ μεγάλη. Λίγο μετά τη Χαλεύκα σταματήσαμε και περιμέναμε το διοικητή. Καθυστερήσε γιατί χάλασε ένα από τα τρία τεθωρακισμένα που είχαμε. Πολλοί αρρώστησαν από το κρύο και την πείνα. Στη διαδρομή χάλασε και το αυτοκίνητο του γιατρού του τάγματος και το αφήσαμε πάνω εκεί. Ο Πενταδάκτυλος καιγόταν. Περνούσαμε μέσα από τις φωτιές. Χάλασε και το φορτηγό στο οποίο φορτώσαμε τις σκηνές, τα τρόφιμα και τα γυλιά μας. Το έριξαν στον γκρεμό. Πέρασαμε από τον Αντιφωνητή και προχωρούσαμε προς το Λευκόνικο. Εκεί συναντήσαμε και άλλο πολύ στρατό. Προχωρήσαμε, πέρασαμε από το Πραστεϊό, την Αμμόχωστο, τις βάσεις των Αγγλων, οι οποίοι μας καθυστέρησαν λίγο. Μετά από πολλές ταλαιπωρίες φτάσαμε στη Λάρνακα. Κάθε τόσο αλλάζαμε με το Λέλλο γιατί τα μάτια μας ήταν πολύ βαριά και δεν άνοιγαν. Όταν μπήκαμε στη Λάρνακα, οδηγούσε ο Λέλλος, ενώ εγώ κοιμόμουν. Πήγαμε στο Λευκαρίτη και γεμίσαμε τα αυτοκίνητα βενζίνη. Συνεχίσαμε κατόπιν για το Κίτι. Φτάσαμε στο αστυνομικό τμήμα Κιτίου. Ένας αστυνομικός μας οδήγησε σ' ένα περιβόλι μεταξύ Λάρνακας και Κιτίου. Η ώρα ήταν 4.30 πρωινή της 15 Αυγούστου 1974, Πέμπτη. Το Κίτι στις 15 Αυγούστου έχει πανήγυρη. Φέτος οι χωριανοί έφεραν σε μας τα ψητά. Είχαμε τόση ανάγκη για καλό φαΐ. Οι Τούρκοι μας εντόπισαν. Το ανέφερε ο ραδιοσταθμός Μπαϊράκ. Το βράδυ ξεκινήσαμε για τη Χοιροκοιτία. Διανυκτερεύσαμε σ' ένα χωράφι.

16 Αυγούστου 1974 Παρασκευή

Το πρωί πήγα στη Λεμεσό για τρόφιμα. Πήραμε μαζί και τη βάση του αντιαεροπορικού στη Μονή για να μας φτάξουν ένα πίσρο. Στη Λεμεσό συναντήσαμε το Σκούρο με τον Πογιατζή και το pegeut του Γιώρκου. Τους είχα στείλει στις 14 Αυγούστου για ανεφοδιασμό στη Λευκωσία και δεν επέστρεψαν. Ήρθαν και αυτοί στη Χοιροκοιτία. Όταν φτάσαμε ο διοικητής και ο Τζίτζας έφυγαν για το Πυρρί. Μείναμε εκεί περίπου 15 άτομα με το Λαβδαρία. Το απόγευμα ήρθε ένας ταγματάρχης γέρος και μας οδήγησε στο δρόμο Λευκωσίας Λεμεσού σε κάτι υψώματα για να δημιουργήσουμε τάχα γραμμή αντίστασης. Τρελά πράγματα. Δικαιολογημένα ανησυχούσαν οι διερχόμενοι στο δρόμο Λευκωσίας Λεμεσού. Το βράδυ δεν κοιμηθήκαμε από το κρύο και την υγρασία. Δεν είχαμε ούτε μια κουβέρτα.

17 Αυγούστου 1974 Σάββατο

Πήγαμε στο Δάλι όπου είχαν πάει και άλλοι του τάγματός μας και ενταχθήκαμε στο 226 ΤΠ ως 1ος λόχος. Είχαμε φυλάκια στα υψώματα της Λουρουτζίνα. Ο ταγματάρχης Γρηγοριάδης μ' έβαλε και πάλιν υπεύθυνο στα μαγειρεία που ήταν κάτω από μια μεγάλη χαρουπιά.

18 Αυγούστου 1974 Κυριακή

Πήρα διαταγή και μετέφερα τα μαγειρεία στην Αλάμπρα. Εδώ, την ημέρα περνούσαμε καλά. Το πρόβλημα ήταν τη νύκτα. Προσπαθούσαμε να κοιμηθούμε πάνω στο φορτηγό που είχαμε, μα το κρύο ήταν τσουχτερό. Δεν είχαμε εξάλλου ούτε κουβέρτες ούτε άλλα ρούχα. Στο οικοπέδο που είχαμε εγκαταστήσει τα μαγειρεία, ήταν μια γέρικη ελιά, στην κουφάλα της οποίας κάναμε ντους με λάστιχο ποτίσματος που μας έδινε ένας καλός γείτονας, ο οποίος ήταν συνταξιούχος της Αμερικής.

Θυμάμαι μια μέρα είχαν ξεφύγει μερικά μικρά γουρουνάκια γάλακτος σε διπλανό χωράφι με το οποίο μας χώριζε ένας χείμαρρος. Κάποιος από την παρέα είχε κυνηγήσει και έπιασε ένα δυο. Τα σφάξανε και μας τα έψησε ο γείτονας στο φούρνο. Ήταν λουκούμι. Μείναμε εκεί μερικές μέρες και μας κάλεσαν και πάλι πίσω στο Δάλι. Τακτοποιηθήκαμε σε μια ημιτελή οικοδομή. Στήσαμε τα μαγειρεία έξω στην αυλή. Είχαμε στη κουζίνα της οικοδομής ταχτοποιήσει άχυρα, πάνω στα άχυρα βάλαμε ένα καραβόπανο που είχε για κάλυμμα το φορτηγό αυτοκίνητο, και εκεί κοιμούμαστε. Μια φορά την βδομάδα βάζαμε σε φούρνους του χωριού ψητά. Εδώ έμεινα μέχρι την απόλυσή μου στις 24 Σεπτεμβρίου 1974. Κάθε βράδυ πηγαίναμε στο γείτονα το Σάββα ή τον Αντρίκκο και βλέπαμε τηλεόραση, τρώγαμε και πίναμε.

Μία δύο βδομάδες ήμασταν μόνοι μας. Μετά ήρθε και ο εφοδιασμός του τάγματος και τα μαγειρεία του λόχου διοικήσεως. Εδώ περάσαμε πολύ ωραία σχετικά.

1 Σεπτεμβρίου 1974 Κυριακή. Δάλι

Σηκωθήκαμε πολύ πρωί για να ετοιμάσουμε το τσάι για τους στρατιώτες της πρώτης γραμμής. Στη συνέχεια ετοιμάσαμε το ψητό για το μεσημεριανό γεύμα. Το στείλαμε σε φούρνο του χωριού με τους Μάριο Χ"Κωστή, Ιωαννίδη, και Πογιατζή. Όταν επέστρεψαν πήγαμε στον Αντρίκκο το γείτονα για καφέ. Μαζί μας ήταν και ο Γιακουμής ο Χασάπης από τα Αρδανα. Στις 12.00 επιστρέψαμε. Οι υπόλοιποι πλάγιασαν. Εγώ κάθισα να συμπληρώσω το ημερολόγιο.

6 Σεπτεμβρίου 1974

Φθινόπωρο. Ο καιρός άλλαξε. Όλοι είμαστε λίγο πολύ άρρωστοι. Στα μαγειρεία υπηρετούμε επτά άτομα: Οι δύο οδηγοί, Γεώργιος Βασιλείου και Γεώργιος Χρυσάνθου από τη Γύψου. Μάγειρας ο Αντρέας Ιωαννίδης από τη Λακατάμια, Παναγιώτης Πογιατζής από τον Καραβά, Μάριος Χατζηκωστής από την Κερύνεια, Βίκτωρ Χαραλάμπους από τον Μόρφου. Είχαμε προηγουμένως μαζί και τον Ιωάννη Σκουμπρή από την Αγία Ειρήνη Μόρφου.

24 Σεπτεμβρίου 1974

Μια βδομάδα πριν την απόλυσή μου την κοπανούσα για τη Λευκωσία για να φτιάξω τα χαρτιά μου ώστε να απολυθώ. Μια φορά είχα πάει στο Μιτσερό. Ο Γιώργος Θεοδώρου με πίεσε να κυνηγήσω την απόλυσή μου. Το υπουργείο εσωτερικών με δυσκόλεψε. Δε μου έδινε απόλυσή, μέχρι που πήγα με τον Αντρέα το Μαλαπάπα στον προϊστάμενο του υπουργείου Αμυνας, το Σεργίδη ο οποίος μεσολάβησε στο υπουργείο εσωτερικών και με απέλυσαν.

Ήταν 24 Σεπτεμβρίου 1974.

Στο υπουργείο Παιδείας πήγα στη συνέχεια και έκανα αίτηση για δωρεάν μετάβασή μου στην Ελλάδα.

28 Σεπτεμβρίου 1974

Το πρωί πήγε ο Φώτος στο Υπουργείο Παιδείας και κοίταξε αν ετοιμάστηκε ο κατάλογος για όσους θα αναχωρήσουν δωρεάν για την Ελλάδα. Του απάντησαν πως το απόγευμα. Πήγαμε με το Φώτο και τον Πανίκο Θεοδώρου και κοιτάξαμε. Πράγματι είχαν βγει οι καταστάσεις και με συμπεριέλαβαν προς μεγάλη μου έκπληξη στους αναχωρούντες την επομένη στις 8 π.μ. με το ατμόπλοιο "ΑΔΩΝΙΣ". Πήγα αμέσως να ετοιμάσω τη βαλίτσα και πήγαμε στο Μιτσερό με το ROVER του Αντρέα Μιχαήλ (Μαλαπάπα) να χαιρετίσουμε την οικογένεια του Γιώρκου Θεοδώρου. Έστειλα και μήνυμα στη μητέρα μου και την αδελφή μου στη Κερύνεια. Το βράδυ χαιρέτησα το θείο Κώστα που έμενε στη νονά μου Αθηνούλα (η θεία Ελένη βρισκόταν ακόμη στο Πέλλαπαϊς).

29 Σεπτεμβρίου 1974

Με τον πατέρα μου πήγαμε στο νέο λιμάνι Λεμεσού. Στις 9 π.μ. μπήκα για έλεγχο διαβατηρίων. Ανεβήκαμε στο πλοίο και στις 12:50 αναχωρήσαμε. Ήταν η πρώτη φορά που εγκατέλειπα την Κύπρο. Όταν ξανοιχτήκαμε είχε μεγάλη θαλασσοταραχή η οποία συνέχισε μέχρι τη Ρόδο. Ζαλιστήκαμε όλοι. Το βράδυ δεν έφαγε κανείς.

30 Σεπτεμβρίου 1974

Η θάλασσα ηρέμησε. Στις 4:30 το πρωί είδαμε στα δεξιά μας ένα νησί. Στη συνέχεια πρόβαλλαν τότε δεξιά μας και τότε αριστερά μας νησάκια.

31 Σεπτεμβρίου 1974

1:00 μετά τα μεσάνυχτα φτάσαμε στον Πειραιά. Μέχρι να βρούμε τις βαλίτσες πήγε 2:30. Τη νύχτα μείναμε αρκετοί στο τελωνείο γιατί δεν ξέραμε που να πάμε, μέσα μέχρι που ξημέρωσε. Είχα μαζί μου μόνο τη διεύθυνση Σαλαμίνας 49. Οι ταξιτζήδες ήθελαν και περιοχή. Βρέθηκε τελικά κάποιος καλός ταξιτζής που γνώριζε. Σε λίγο ήμουν έξω από το μαγαζί του Σωκράτη Αθανασιάδη, αδελφικού φίλου του παππού μου Γιάννη Ηλιάδη, τον οποίο ανεγνώρισα από κάποια φωτογραφία που είχε ο παππούς μου. Όταν τους συστήθηκα, συγκινήθηκαν και έκλαψαν όλοι τους, ο μπάρμπα Σωκράτης, η Κορνηλία, η Καλλιόπη, η Ελένη, η Σταυρούλα. Διψούσαν να μάθουν νέα από την Κύπρο. Αφού τα είπαμε, έκανα μπάνιο και ξάπλωσα. Το βράδυ τα είπαμε με το Φίλιππο.

1 Οκτωβρίου 1974

Νωρίς το πρωί τηλεφώνησε ο θείος ο Κώστας. Η Σταυρούλα σήμερα πήγε σχολείο. Σχόλασε στις 10.30 και πήγαμε στην Αθήνα στο πανεπιστήμιο. Ήταν κλειστό. Επισκεφθήκαμε τον εθνικό κήπο. Για πρώτη φορά μπήκα στον ηλεκτρικό σιδηρόδρομο από Πειραιά στην Αθήνα. Έγραψα δυο λόγια στον πατέρα μου μαζί με επιστολή του μπάρμπα Σωκράτη.

2 Οκτωβρίου 1974

Ξαναπήγα με το μπάρμπα Σωκράτη στο πανεπιστήμιο αλλά δεν μπόρεσα να εγγραφώ λόγω καθυστέρησης. Περάσαμε από το Μοναστηράκι και τότε είδα για πρώτη φορά την Ακρόπολη. Επιστολή στον πατέρα, τη μητέρα και στο Δημήτρη τον Τραμουντανέλλη.

3 Οκτωβρίου 1974

Επιστολή στο Σάββα Μεσαρίτη.

9 Οκτωβρίου 1974

Πήγα με την Ελένη στον ΟΤΕ (Σταδίου 15) και έκανα αίτηση για εργασία. Καθυπόδειξη του θυρωρού έκανα και αίτηση ακρόασης από τον Διοικητή του ΟΤΕ.

Κατέθεσα τα πιστοποιητικά εγγραφής στο πανεπιστήμιο.

10 Οκτωβρίου 1974

Με το Λεωνίδα και τη Καλλιόπη πήγαμε στη Γλυφάδα στην οικοδομή που φτιάχνουν. Το βράδυ πήγαμε με το μπάριμπα Σωκράτη στην Ζωή αδερφή της Κορνηλίας και φάγαμε.

11 Οκτωβρίου 1974 Παρασκευή

Πήγα στην Κυπριακή Πρεσβεία για να ζητήσω από τον Πρόσβη Κρανιδιώτη μια συστατική επιστολή για εργασία στον ΟΤΕ. Δε μου έδωσε. Πέρασα από το πανεπιστήμιο για να πάρω πιστοποιητικό εγγραφής. Δεν μου έδωσαν. Έπρεπε να συμπληρώσω κάποιες αιτήσεις. Μετά πήγα στο ΣΕΚΦ για να πάρω χρήματα. Εκεί βρήκα το Λάκη Χριστοδούλου. Οι κατάλογοι θα βγουν την επομένη. Έφαγα λουκουμάδες, πήρα το τραίνο από την Ομόνοια και επέστρεψα σπίτι.

13 Οκτωβρίου 1974 Κυριακή

Πήγα εκκλησία στην Παναγία των Βλαχερνών. Με την Ελένη το Φίλιππο και τη Μαίρη κάναμε μια εκδρομή: Ελευσίνα, Αγ. Σωτήρα, Καραούλι, Οινόη και στις 12:15 φτάσαμε στη Κάζα. Φάγαμε σε μια ταβέρνα και ήπιαμε κρασί. Στην επιστροφή περάσαμε από τη μονή οσίου Μελετίου. 6 χλμ χωματόδρομος από τον κεντρικό δρόμο. Είναι πλούσια μονή με 20 νέες καλογριές και μπορούν να φιλοξενήσουν προσκυνητές. Γινόταν η κηδεία της ηγουμένης. 45 χρόνων, 150 κιλά. Πολύς κόσμος και μοναχές. Προσκυνήσαμε τον τάφο και την κάρα του οσίου. Ο ναός είναι από το 1000 μ.Χ. Στη μέση του ναού ήταν το φέρετρο και γύρω του σκυμμένες μοναχές. Απολαύσαμε το τοπίο και στις 4.30 επιστροφή.

14 Οκτωβρίου 1974 Δευτέρα

Δεν έχω τίποτα για σήμερα. Επιστολή στον πατέρα μου και επίσκεψη στη λαϊκή της γειτονιάς.

15 Οκτωβρίου 1974 Τρίτη

7:30 κατέβηκα με το Λεωνίδα στο Πειραιά και πήρα το τραίνο για την Ομόνοια. Στις 10:45 είχα ραντεβού με το διοικητή του ΟΤΕ. Με δέχτηκε στις 11:05. Του ζήτησα εργασία. Του είπα "δε θέλω πολλά λεφτά, το φαΐ μου να βγάζω". Συγκινήθηκε και έδωσε εντολή στον προσωπάρχη κ. Κονδύλη, Πατησίων 20 και Βερανζέρου να με προσλάβει. Αυτός με έστειλε στον κ. Παπαναστασίου στο ίδιο κτίριο και αυτός με τη σειρά του στο κ. Βραχάμη, Πατησίων 85, 1ος όροφος. Με είδε, μιλήσαμε και την επομένη στις 7:30 ανέλαβα υπηρεσία. Πήρα τον ηλεκτρικό και επέστρεψα σπίτι. Με περιμένανε με ανησυχία. Χάρηκαν πολύ μαθαίνοντας τα ευχάριστα. Το πρωί με είχε ζητήσει ο συμμαθητής μου Χρίστος Χατζητζωρτζής.

16 Οκτωβρίου 1974 Τετάρτη

Πρώτη μέρα εργασίας. Πρώτη εντύπωση καλή. Το απόγευμα πήρα το εισιτήριο ελευθέρως από το ΣΕΚΦ.

17 Οκτωβρίου 1974 Πέμπτη

Δεύτερη μέρα εργασίας. Το απόγευμα πάω στο ΣΕΚΦ και συναντώ τον Τούλλη. Επιστολή στον πατέρα μου, Αρρεναγωγείου 2 Καϊμακλί.

18 Οκτωβρίου 1974 Παρασκευή Αποστόλου Λουκά

Πήγα δουλειά στις 6:00 και στις 11:00 πήρα άδεια από τον Ηρακλή τον προϊστάμενο και πήγα στο πανεπιστήμιο. Μου έδωσαν κάποιες καταστάσεις να συμπληρώσω. Το απόγευμα επισκέφθηκα το Στίβη (Σταύρο Μιχαηλίδη) και μετά στο ΣΕΚΦ για να πάρω το βοήθημα των 600 δρχ. Καθ' οδόν προς Ομόνοια συνάντησα τον Αντρέα από το Μιτσερό.

20 Οκτωβρίου 1974 Κυριακή

8:30 το πρωί, πήγα στην εκκλησία του Αγ. Παντελεήμονα της Αμφιάλης. Μου έκαμαν εντύπωση οι αγιογραφίες. Στο τέλος έγινε δέηση "υπέρ των αγωνιζομένων Κυπρίων αδελφών μας". Συγκινήθηκα και έκλαψα. Έβρεχε από το πρωί. Ο μπάρμπα Σωκράτης επιστρέφοντας από την εκκλησία του, ήταν παλιομερολογίτης, πέρασε από τον Αγ. Παντελεήμονα για να με πάρει με την ομπρέλα. Αφού πήγαμε σπίτι, στη συνέχεια κινήσαμε οι δυο μας για την Πεντέλη στο σπιτάκι τους. Πέρασαμε πρώτα από τη μονή Αγίου Τιμοθέου. Εκεί είδα το κελί ενός παλιού μοναχού. Μερικά σκαλάκια κατεβαίνει κάτω, είναι ένα δωμάτιο με ένα κρεβάτι, το ράσο, μια τσιμινιά, λίγα ξύλα, το μπαστούνι, τα παπούτσια, ένα εικόνισμα και ένα μικρό παραθυράκι. Εκεί είναι και το κρυφό σχολειό. Δεν μπόρεσα να το δω ήταν κλειστό. Πήγαμε στη συνέχεια στο σπιτάκι, φάγαμε, ήπιαμε κρασί και στις 6.30 ξεκινήσαμε για Πειραιά.

27 Οκτωβρίου 1974 Κυριακή

Στην εκκλησία του Αγ. Παντελεήμονα έγινε και πάλι στο τέλος της λειτουργίας μνημόσυνο για τους πεσόντες στην Κύπρο. Μετά την εκκλησία πήγα με την Κορνηλία και τη Σταυρούλα στο Διόνυσο όπου έχουν ένα οικόπεδο. Φάγαμε σε μια ταβέρνα. Κατά τις 14:00 μας έπιασε βροχή. Στις 16:00 πήραμε το λεωφορείο της επιστροφής.

28 Οκτωβρίου 1974

Πήγα στο Σύνταγμα και παρακολούθησα την κατάθεση στεφάνου από τον Καραμανλή στον Αγνωστο στρατιώτη. Περίμενα να δω παρέλαση. Δεν ήξερα πως η μεγάλη στρατιωτική παρέλαση θα γινόταν στη Θεσσαλονίκη.

14 Νοεμβρίου 1974 Πέμπτη

Το βράδυ πήγαμε με το μπάρμπα Σωκράτη, το Φίλιππο και το Μιχάλη τον αδελφό της Κορνηλίας στο Σύνταγμα στη συγκέντρωση του ΠΑΣΟΚ.

22 Νοεμβρίου 1974 Σάββατο

Ο Νίκος Λαζαρίδης μου στέλλει μια επιταγή 500 δρχ.

23 Νοεμβρίου 1974 Κυριακή

Πήγα με το Στίβη (Σταύρο Μιχαηλίδη) και μια άλλη παρέα στην πορεία του Πολυτεχνείου.

24 Νοεμβρίου 1974

Έδωσα στο Στίβη (Σταύρο Μιχαηλίδη) κάποια δικαιολογητικά για να μου βγάλει κουπόνια να τρώω στη φοιτητική λέσχη. Πήγαμε μετά στην πλατεία Κουμουνδούρου και φάγαμε ένα κεφαλάκι.

29 Νοεμβρίου 1974

12:00 σχολάσαμε για να παρευρεθούμε σε ομιλία του Μακάριου.

30 Νοεμβρίου 1974

Επιστρέφοντας από τη δουλειά με περίμενε στο σπίτι ο αδελφός του υπολοχαγού Κατούντα. Του ανέφερα ότι γνώριζα. Πήρε τηλέφωνο στην Κύπρο όπου βρίσκεται ο άλλος του αδελφός, ψάχνοντας τα ίχνη του αγνοούμενου. Δώσαμε ραντεβού για τις 4.12.1974

4 Δεκεμβρίου 1974

Στις 16:00 ήρθαν οι αδελφοί Κατούντα. Ο ένας υπολοχαγός ιατρός και ο άλλος υποσημναγός μαζί με τη γυναίκα του αγνοούμενου και του υποσημναγού. Συζητήσαμε για μισή περίπου ώρα.

24 Δεκεμβρίου 1974

19:25 ξεκίνησα για Δράμα

25 Δεκεμβρίου 1974 Χριστούγεννα

05:50 ήμουν στη Δράμα. Εκεί με περίμενε ο Δημήτρης Λαζαρίδης, χωρίς να έχουμε συνεννοηθεί. Με κατάλαβε όταν πήγα στο ταμείο να ρωτήσω για λεωφορείο προς Περιχώρα. Πήραμε το λεωφορείο για Αλιστράτη και απ' εκεί με ταξί στη Περιχώρα. Συγκινήθηκα μόλις είδα την πινακίδα που έγραφε Περιχώρα. Ήταν ένα όνομα που άκουα από μικρός και έβλεπα σε επιστολές και δέματα που έστελνε η μητέρα μου από την Κύπρο. Ήταν ένα όνομα που πάντα ένοιωθα μακριά μου και όμως να που πατούσα στα χώματά του. Όλα ήταν χιονισμένα. Μας περίμενε η θεία Δέσποινα και ο θείος Νικόλας. Ο μικρός Γιαννάκης της Ελένης κοιμόταν. Έβρασε φρέσκο γάλα στο τζάκι και φάγαμε κάτι. άρχισαν μετά να έρχονται οι συγγενείς.

Το σόι: Φώτης και Αικατερίνη (Κατή) ήταν οι γονείς του παππού μου. Παιδιά τους ήταν: ο παππούς μου Χατζηγιάννης, Πολυξένη, Κλήμης, Ανατολή (παιδί της ο Φώτης Μαυρίδης) και Παύλος (σύζυγός του η Παναγιώτα στη Λεμεσό).

Παιδιά της Πολυξένης Χουτουριάδη: Μήτσος, Δέσποινα Μήτσος και Κώστας που σκοτώθηκε από τους Βουλγάρους.

Η γιαγιά Πολυξένη και η Ανατολή, μετά τη μικρασιατική καταστροφή και την ανταλλαγή πληθυσμών ήρθαν στην Ελλάδα. Τριάντα χρόνια μετά κάποιος τους ειδοποίησε ότι βρισκόταν ο αδελφός τους στην Κύπρο. Ένα καλοκαίρι πήγε ο παππούς ο Χ' Γιάννης στην Περιχώρα όταν όλοι ήταν στους αγρούς. Η θεία η Δέσποινα που ήταν στο χωριό πήγε να τους φωνάξει. Δεν το πίστευαν. Όταν συναντήθηκαν, αγκαλιάστηκαν και έκλαψαν. Ο παππούς ήθελε να μείνει εκεί γιατί βρήκε το χώμα κατάλληλο για αγγειοπλαστική. Η αδελφή του Πολυξένη του απάντησε: "ποτέ γιατί το χώμα είναι ποτισμένο με αίμα". Απόγευμα επισκεφθήκαμε με το Δημήτρη και τον Κώστα το μοναστήρι του Αγίου Μηνά όπου οι καλόγριες, μας πρόσφεραν καφέ.

26 Δεκεμβρίου 1974

Μετά την εκκλησία ανάψαμε ένα κερί στον τάφο της γιαγιάς Πολυξένης.

Η θεία Δέσποινα έφτιαξε βούτυρο από φρέσκο γάλα.

15:00 με ταξί πήγαμε στην Αλιστράτη και πήραμε το λεωφορείο για Δράμα. 19:00 αναχώρηση για Αθήνα

28 Δεκεμβρίου 1974 Σάββατο

Επιστρέφοντας από τη δουλειά βρήκα στο σπίτι το θείο Κώστα και Ελένη. Ήρθαν απροειδοποίητα.

31 Δεκεμβρίου 1974

Το βράδυ το περάσαμε στο Φίλιππο παίζοντας ρουλέτα και βλέποντας τηλεόραση.

1 Ιανουαρίου 1975

Εργάζομαι. Φάγαμε το μεσημέρι και μετά κόψαμε τη βασιλόπιτα στο Λεωνίδα. Δε χάρηκα καθόλου τις γιορτές αυτές. Ο αδελφός μου στρατιώτης η μάνα και η αδελφή μου στην Κερύνεια και ο πατέρας μου στη Λευκωσία.Είθε ο Κύριος να μας σμίξει τα επόμενα Χριστούγεννα στην Κερύνεια.

4 Ιανουαρίου 1975

21:00 ξεκινώ για Κοζάνη. Μαρτύριο η διαδρομή κρύο τσουχτερό και λεωφορείο χωρίς θέρμανση.

5 Ιανουαρίου 1975

06:00 φτάνω στην Κοζάνη. Όλα κατάσπρα. 7:30 πήρα το λεωφορείο για Νεάπολη. Πήγαμε μέσα από Σιάτιστα. 9:00 φτάσαμε. Ρώτησα για το σπίτι του Φώτη Μαυρίδη. Ήταν σπίτι ο θείος. Φώναξε τη θεία Παρθένα. Ήρθαν μετά ο Δημοσθένης και ο Χαράλαμπος που ήταν πρωτοετής στη σχολή Ικάρων. Είχε 18ήμερη άδεια. Μείναμε όλο το απόγευμα σπίτι. Έκανε φοβερό κρύο και ήταν όλα κατάσπρα.

6 Ιανουαρίου 1975 Θεοφάνεια

Μετά την εκκλησία πήγαμε στην πλατεία του χωριού όπου έγινε ο Αγιασμός των υδάτων σε μια δεξαμενή. Κάναμε μια βόλτα στο χωριό με το Δημοσθένη και πήγαμε σπίτι για φαΐ. Ήρθε και ο Αγαθόνικος, οικογενειακός τους φίλος. Κάναμε μια βόλτα, βγάλαμε φωτογραφία μαζί με τα παιδιά και πήγαμε στο σπίτι του Γιάννη, εγγονού του Κλήμη, αδελφού του παππού του Χ' Γιάννη (ο πατέρας του λεγόταν Κώστας). Γυναίκα του Γιάννη η Θεοδώρα. Στις 17:30 πήραμε το λεωφορείο για Κοζάνη όπου φτάσαμε σε μια ώρα μαζί με το Χαράλαμπο του οποίου η άδεια έληγε. 20:30 ξεκινήσαμε για Αθήνα. Το λεωφορείο δεν είχε καλοριφέρ, γι' αυτό ξεπαγιάσαμε. 07:00 της 7 Ιανουαρίου 1975 φτάσαμε στην Αθήνα. Στις 14:00 δουλεύα.

8 Ιανουαρίου 1975

Αρχίζουν τα μαθήματα του Πανεπιστημίου.